

Motion till riksdagen 2005/06:N434

av **Fredrik Reinfeldt (m) m.fl.**

Företagande

Motionen delad mellan flera utskott

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Företagsamhet som personlig egenskap	3
4	Sverige kan bättre.....	4
4.1	Dra nytta av globaliseringen.....	4
4.2	Regeringen förstör företagsklimatet	5
5	En ny politik för företagande	6
5.1	Innovationer, forskning och högre kunskapsnivå.....	7
5.2	Lägre skatter för ökat företagande.....	7
5.3	Riskkapital i tidiga skeden	8
5.4	Bättre konkurrens	9
5.4.1	Skärpt konkurrensövervakning.....	9
5.4.2	Statligt ägande.....	10
5.4.3	Uppföljning av om- och avreglerade marknader	11
5.4.4	Kommunalpolitik för ökad konkurrens	11
5.5	Färre och enklare regler.....	12

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en översyn av den svenska institutsforskningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om avdragsrätt för investeringar i forskning och utveckling.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om reformering av 3:12-reglerna.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om avskaffande av förmögenhetsskatten.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om förmånsrätten.²
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett statligt lånegarantisystem.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa ett investeringsavdrag.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om minskning av antalet stödformer och myndigheter på riskkapitalområdet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om skärpt konkurrensövervakning.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om statligt ägande.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en översyn av avreglerade marknader.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ge Konkurrensverket möjlighet att ingripa mot kommuner som snedvrider konkurrensen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om kommunala företag.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om regelförenkling.

¹ Yrkandena 2–4 och 7 hänvisade till SkU.

² Yrkande 5 hänvisat till LU.

3 Företagsamhet som personlig egenskap

Viljan att ta risker är det utmärkande för entreprenören. *Att våga* blir hos entreprenören det självklara, det som driver utvecklingen framåt. Därmed kan han finna grunden för trygghet och stabilitet i själva risktagandet. Alternativet är stagnation, tillbakagång och osäkerhet.

Oftast handlar risktagandet om mycket mer än om att våga riskera bara en del av sina sparade medel. Det vet alla småföretagare som med varje rationell kalkyl egentligen skulle göra allt annat än att pantsätta villan för att köpa en ny svarv att ställa i källaren.

Med tanke på att det under tre decennier varit mera lönsamt att spara i riskfria statspapper än att investera i producerande företag är det närmast ett mirakel att det över huvud taget startats några företag i Sverige.

Det är inget karaktärsdrag som man bara hittar hos dem som driver och startar aktiebolag. Istället kommer företagsamhet till uttryck i en mängd olika former, beroende på egna erfarenheter och preferenser. Det kan handla om dem som startar friskolor, om Stadsmissionens föredömliga arbete, eller om dem som hjälper gamla med matinköpen.

Företagare är inte en särskild sort, som bara länkar in sin företagsamhet i juridisk form och därmed är exkluderade från all annan form av företagsamhet. Men de har en viss vana av att våga och vilja vara företagsamma på livets olika arenor.

Högre tillväxt handlar alltså inte bara om ekonomi. Aktivt företagande är inte bara en förutsättning för samhälleligt välstånd; det är också ett uttryck för individuellt självförverkligande, en individuell skaparkraft som inte får motarbetas av politiska beslut.

En politik för företagande krävs för att stimulera tillväxt, men en politik för företagande är också en politik för frihet. Fritt företagande ger möjlighet för enskilda att få utlopp för skaparlust, viljan att prova något nytt och viljan att ta risker. Tillväxt kan därför på många sätt beskrivas som högst personlig eller som resultatet av varje människas vilja att förbättra sitt eget liv.

Med detta som utgångspunkt – tillväxt sett som samhällets fortskridande – får tillväxten stark idépolitisk bäring. Tillväxt blir till ett mått på hastigheten i samhällets utveckling.

Av denna syn på företagande och tillväxt följer också att politikens uppgift aldrig kan vara att peka ut branscher eller företag som viktigare än andra. Sanningen är att vi inte har en aning om var framtidens jobb och tillväxt kommer att finnas. Vem hade för bara några år sedan kunnat ana att ringsignaler till mobiltelefoner skulle bli en marknad som 2004 beräknades omsätta över en halv miljard dollar i Västeuropa? Vem hade anat att friskolereformen på bara lite över ett decennium skulle skapa förutsättningar för över 800 fristående skolor? Hur ska vi veta var framtidens jobb ska komma? Politikens uppgift måste vara att skapa förutsättningar. All erfarenhet visar att en politik som försöker hitta "vinnare" bland branscher eller företag i allmänhet hittar förlorare, och slösar med skattebetalarnas pengar.

Fel! Okänt namn på

4 Sverige kan bättre

Sveriges främsta ekonomiska utmaning är att få fler i arbete. För att fler som vill arbeta ska kunna arbeta måste vi få fler och växande företag som vill anställa fler i Sverige. För att så ska ske måste företagsklimatet i Sverige förbättras. Inte minst måste fler företagare våga ta steget att bli arbetsgivare. I Sverige finns omkring 680 000 företag, men av dessa är det bara drygt 200 000 som har anställda. Om bara en tiondel av de företag som idag saknar anställda vågade anställa en person var, så skulle det minska arbetslösheten med 1 procentenhet.

4.1 Dra nytta av globaliseringen

Ett gott företagsklimat i allmänhet och ett mycket gott små- och nyföretagarklimat är nödvändigt för att vi ska kunna dra nytta av de möjligheter som globaliseringen ger, och möta de utmaningar den ställer oss inför. Villkoren för företagen måste vara minst lika goda i Sverige som i andra länder. Så är det tyvärr inte idag, och vi kan tydligt se vilka effekter detta fått. Samtidigt som svenska företag i allt större utsträckning förlägger investeringar och nyanställningar utomlands sinar den tidigare ymniga strömmen av utländska direktinvesteringar till Sverige. Under första halvåret 2005 sjönk de utländska direktinvesteringarna till noll enligt Riksbankens statistik. Även om det fortfarande finns utländska företag som köper eller bygger upp verksamheter i Sverige så är det nu lika många som säljer eller lägger ned.

De svenska investeringarna utomlands var under första halvåret 2005 över 100 miljarder kronor. Det verkar nästan som om landets företagare förlorat tron på Sverige. Som Företagarnas vd Gunvor Engström uttrycker saken: ”Varför ska utländska företag tro på Sverige när inte ens vi själva gör det?”

Det finns dock skäl att nyansera bilden. Internationella jämförelser visar att Sverige klarar sig bra på många områden. Det gäller t.ex. den mätning som World Economic Forum (WEF) genomför av företagsklimatet i olika länder och som är den kanske mest uppmärksammade studien av företagsklimat. Där får Sverige en topposition. Problemet är att Sverige trots i grunden goda förutsättningar – stabila makroekonomiska förhållanden, låg grad av korruption, en välutbildad befolkning och väl fungerande infrastruktur – inte tycks nå sin potential. Christian Ketels från Harvard Business School som står bakom WEF-studien, menar t.ex. att Sverige ligger ca 20 procent under den förväntade BNP-nivån med hänsyn till de underliggande faktorer som mäts i studien. Han menar vidare att de viktigaste skälen till att Sverige inte utvecklats lika positivt som man skulle kunna förvänta sig är det höga skattetrycket och brister i företagsklimatet för små och medelstora företag.

4.2 Regeringen förstör företagsklimatet

Sverige borde kunna bättre, men för det krävs en ny politik för företag och företagande, en politik som istället för ständigt nya pålagor och krav på företagen ger stabila politiska förutsättningar och successiva förbättringar av företagsklimatet.

Ett avgörande problem är att Socialdemokraterna och de övriga vänsterpartierna som idag styr Sverige inte tycks förstå att deras politik kväver företagen, och skrämmer dem från att anställa. Arbetsgivares sjuklöneansvar ökar avsevärt risken att anställa en ytterligare person. Som arbetsgivare måste man inte bara ta ställning till om de man anställer kan förväntas göra ett bra jobb, utan också om risken är stor att de blir sjuka. Att som arbetsgivare tvingas betala betydande belopp för anställda som är sjukskrivna, även för sjukskrivningar till följd av skador på fritiden eller t.o.m. efter skönhetsoperationer, känns inte rättvist. Pågående utredningar, t.ex. Heltidsutredningen om ”rätt till heltid” och Rehabiliteringsutredningen, som väntas föreslå ytterligare skyldigheter för arbetsgivare att genomföra rehabilitering för anställda, gör att landets företagare väntar sig ytterligare kostnadsdrivande regler.

Samtidigt som regeringen visar betydande handlingskraft i att föreslå nya pålagor på företagen, finns en anmärkningsvärd saktfärdighet när det gäller att finna lösningar på uppenbara brister i företagsklimatet. Avskaffandet av arvs- och gåvoskatten var välkommet, men borde ha skett tidigare. Vi kommer aldrig att få veta hur många familjeföretag som inte klarat av generationsskiftet på grund av att det tagit så lång tid för regeringen att inse att dessa skatter skulle tas bort. Fortfarande har vänsterkoalitionen inte, trots flera utredningar, lyckats åstadkomma några märkbara förbättringar av de s.k. fåmansbolagsreglerna, som diskriminerar små företag. Regeringens regel-förenklingsarbete har givit upphov till artiklar och utspel från de näringsministern som under åren passerat revy, men tycks ännu så länge inte ha resulterat i enklare regler för landets företagare.

Istället för att välkomna nya företag inom offentligt finansierade verksamheter, läggs hinder i vägen, med stopplagar och vinstförbud.

Ett gott näringslivsklimat är inte bara viktigt för att skapa förutsättningar för nya och fler jobb, utan är även viktigt ur ett konsumentperspektiv. All erfarenhet visar att sund konkurrens och få hinder för nya företag att utmana gamla leder till lägre priser, ett utökat utbud av produkter och utökade val-möjligheter för konsumenterna. Inte minst EU-inträdet har lett till ökad konkurrens och lägre priser på många marknader i Sverige, men fortfarande återstår mycket att göra. Konkurrensverket menar t.ex. att livsmedelspriserna, exklusive moms, skulle kunna vara omkring 5 procent lägre i Sverige, genom bättre konkurrens.

Fel! Okänt namn på

5 En ny politik för företagande

Grunden för det svenska välståndet lades under mitten av 1800-talet genom att ett trovärdigt institutionellt ramverk skapades, som byggde på fasta spelregler, avtalsfrihet och respekt för äganderätten. Välstånd skapas inte genom politiska ingrepp utan genom att människor i samverkan har möjlighet att bygga upp företag, ackumulera kapital, investera och arbeta. Politikens roll är med detta synsätt att undanröja hinder och skapa goda grundförutsättningar, inte att försöka planera fram nya företag.

Det finns inte en enstaka åtgärd som kommer att återge Sveriges företagare tron på vårt land, och få dem att våga investera mer och anställa fler, utan tvärtom måste politiken på en rad områden bli företagervänligare.

Avgörande för vår möjlighet att dra nytta av de möjligheter som globaliseringen ger är att höja kunskapsnivån i samhället. Politiken måste därför främja utbildning, forskning och innovationer. Moderaternas forsknings- och utbildningspolitik beskrivs i andra motioner. I avsnitt 5.1 nedan diskuteras hur politiken kan utformas för att underlätta för företag att kommersialisera innovationer och höja produktiviteten genom att höja kunskapsinnehållet i varor och tjänster.

Företagande handlar om att ta risker. För att en företagare ska våga ta den risk det innebär att starta ett företag, och kanske lämna en trygg anställning bakom sig, måste också företagaren tillförsäkras en rimlig avkastning om risktagandet blir framgångsrikt. Om vi ska klara framtidens utmaningar måste det helt enkelt löna sig bättre att våga ta risker. Det måste också finnas tillräckligt med riskvilligt kapital, för att kunna finansiera nya och växande företag.

Vi anser att det krävs insatser på främst två områden för att öka avkastningen på risktagande och öka tillgången på riskkapital. Dels måste vissa skatteregler förändras, dels måste statens olika insatser för att stödja företag i tidiga skeden reformeras. Vår syn på företagens skatter redovisas i avsnitt 5.2. Skatteavsnittet beskriver även hur vi vill stimulera företagen att anställa fler. Hur man bättre kan använda de resurser som staten idag använder för att främja tillgången på riskkapital i tidiga skeden beskrivs i avsnitt 5.3.

Kärnan i en fungerande marknadsekonomi är en livskraftig konkurrens. Erfarenheten visar också att företag som lever i en skyddad tillvaro på sin hemmamarknad ofta står sig slätt i den internationella konkurrensen. Flera insatser kan göras för att förbättra konkurrensen i Sverige, med lägre priser för konsumenterna och bättre internationell konkurrenskraft för företagen som följd: Konkurrensövervakningen bör skärpas, det statliga ägandet i en rad företag bör avvecklas, en översyn bör ske av avreglerade marknader och reglerna för kommuner bör skärpas så att dessa inte ägnar sig åt illojal konkurrens mot privata företag och så att offentligt finansierad verksamhet i högre grad konkurrensutsätts. Konkurrensfrågor behandlas i avsnitt 5.4.

OECD (Businesses' views on red tape, 2001) räknar med att kostnaden i Sverige för att administrera lagar och regler är nästan 200 000 kronor per företag. En oproportionerlig del av kostnaden faller på små företag. Kostna-

den är omkring 30 000 kronor per anställd för företag med 1–19 anställda, medan den för större företag är omkring 6 000 kronor per år och anställd. För hela samhället kan kostnaden uppskattas till 50 miljarder kronor per år. Förmodligen är kostnaden än större, eftersom den mätbara kostnaden endast är kostnaden för existerande företag för att följa lagar och regler. Till detta kommer kostnaden för att många företag aldrig blir till. Moderat politik för regelförenkling behandlas i avsnitt 5.5.

5.1 Innovationer, forskning och högre kunskapsnivå

Moderaterna har tillsammans med de övriga allianspartierna föreslagit en ny forskningspolitik som medverkar till att ge vårt land en möjlighet att bli en långsiktigt framstående aktör i det snabbt framväxande globala kunskapssamhället. Det behövs starka, självständiga universitet och en mångfald av forskningsfinansiärer. Forskningspolitiken behandlas i andra motioner, främst alliansens motion (2004/05:Ub11) med anledning av den forskningspolitiska propositionen, men det är viktigt att inse att forskningspolitiken har ett nära samband med företagsklimatet. Vi behöver ett företagsklimat som gör att vi kan behålla de stora företagens forskning i Sverige, locka till oss andra företag samt göra det möjligt för en ny generation av små och medelstora företag att växa upp. Att förmå utveckla en attraktiv företagsforskning är en viktig del av en nationell forskningsstrategi. Kunskapskluster i världsklass som redan finns eller är på väg att etableras behöver stimuleras.

Utöver den rena forskningspolitiken behövs åtgärder för att stärka banden mellan forskning och näringslivet och för att underlätta att forskningsresultat resulterar i nya och växande företag. En översyn krävs av den svenska institutforskningen, som i ett internationellt perspektiv framstår som svagt utvecklad, och fragmenterad. Sannolikt krävs också en ökad statlig basfinansiering. Denna fråga måste dock utredas. Inte minst bör idéer hämtas från exempel i övriga OECD-länder.

5.2 Lägre skatter för ökat företagande

Kärnan i Moderaternas ekonomiska politik är att det ska bli mer lönsamt att arbeta och mindre lönsamt att leva på bidrag. Även om grundbulten i denna politik – det ”jobbavdrag” som vi föreslagit tillsammans med Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet i Allians för Sverige – inte är en skatt som betalas av företagen är det självklart att arbetslinjen även gynnar företagandet. Många företag upplever i dag ett problem att rekrytera, helt enkelt beroende på att en för stor del av arbetskraften fastnat i bidragsberoende. Eftersom arbetsavdraget även kan göras mot inkomster av näringsverksamhet innebär det också en direkt skattesänkning för företagare. Även alliansens förslag till nystartsjobb kommer att gynna företagen, eftersom kostnaden att anställa bli lägre.

Fel! Okänt namn på

Reglerna för företag där en eller flera av huvudägarna också arbetar i företaget, de s.k. 3:12-reglerna, måste reformeras, eftersom de missgynnar småföretag. Vårt förslag till förändringar av beskattning av fåmansbolag överensstämmer i stora drag med det förslag som lämnats i utredningen Reformerad ägarbeskattning, och utvecklas i större detalj i vår ekonomisk-politiska motion.

Förmögenhetsskatten är skadlig av flera skäl. Beskattningar av förmögenheter gör att förekomsten av s.k. affärsänglar, dvs. personer som med eget kapital finansierar entreprenörer, kraftigt begränsas. Förmögenhetsskatten driver också kapital utomlands, och riskerar på så vis att minska tillgången på riskvilligt kapital i Sverige. Eftersom vissa former av tillgångar, t.ex. konst och antikviteter, i praktiken är undantagna från förmögenhetsskatten gynnar skatten också improduktiva investeringar framför investeringar i företag. Slutligen gör de många kryphålen i beskattningen att förmögenhetsskatten är en orättvis skatt. Allians för Sverige har därför kommit överens om att en ny regering ska avskaffa förmögenhetsskatten under mandatperioden.

Vi vill också sänka arbetsgivaravgifterna för företag för att stimulera dem att anställa fler. Sänkningen av arbetsgivaravgifterna ska vara permanent så att de företagen vågar nyanställa personal. Det är vår övertygelse att en riktad och permanent sänkning av arbetsgivaravgifterna är ett effektivare sätt att snabbt skapa varaktiga arbetstillfällen än fler tillfälliga arbeten i offentlig regi.

5.3 Riskkapital i tidiga skeden

Vår inställning är att det inte är en statlig uppgift att förse företag med riskkapital. Sverige har en i huvudsak väl fungerande finansmarknad, och erfarenheten visar att det brukar bli dyrt för skattebetalarna när staten försöker agera riskkapitalist. Statens främsta roll är att skapa stabila och goda förutsättningar för kapitalbildning och en väl fungerande finans- och riskkapitalmarknad.

Ett exempel på hur staten skapat onödiga hinder för företag att få tillgång till kapital är utformningen av förmånsrätten. En viktig reform, särskilt för företag i glesbygd, är att förmånsrätten för företagsinteckningar höjs till 100 procent. En utvärdering av förmånsrättsreformen visar att den haft mycket negativa konsekvenser för små och medelstora företags kapitalförsörjning. I en enkätundersökning som SIFO genomförde på uppdrag av ITPS uppgav 16 procent av de 3 000 tillfrågade företagen att de fått sina krediter omprövade, och hälften av dessa ansåg att deras tillväxtpöjligheter hade försämrats. Vår bedömning är dock att övriga delar av förmånsrättsreformen, t.ex. att statens tidigare förmånsrätt för skatter och avgifter avskaffades, och att lönegarantin utökades, varit av godo. I övrigt bör därför förmånsrättsreformen lämnas intakt.

Vi menar dock att det finns en roll för staten att spela när det handlar om investeringar i mycket tidiga skeden. Vi anser att det är värt att förutsättningslöst pröva möjligheterna att införa ett statligt lånegarantisystem. Ett sådant system infördes i Finland med goda resultat.

Alliansen är överens om att ge småföretagare rätt till uppskov med vinstbeskattningen när de säljer ett företag om de investerar vinsten i ett nytt onoterat företag. Vi vill också underlätta för privatpersoner att investera i riskfyllda projekt genom att införa ett särskilt riskkapitalavdrag.

Ett sätt att utforma ett sådant riskkapitalavdrag, som bör prövas, är att införa ett investeringsavdrag för företag som investerar i nyemitterade onoterade aktier som innehas över längre tid. En sådan åtgärd syftar till att stimulera företag att knoppa av mindre verksamheter i nya bolag och gör att de större företagen får incitament att investera såväl kapital som kompetens i nya företag. Ett sådant avdrag har framgångsrikt införts i Storbritannien.

Vidare bör antalet stödformer och myndigheter minska betydligt. I dag finns det mer än 140 olika stödformer för nya företag och en djungel av myndigheter som ofta konkurrerar med varandra om småföretagens gunst. Resultatet blir mycket svåröverskådligt för företagarna och dyrt för skattebetalarna. En ny regering kommer att göra en skyndsam översyn av det statliga stödet till företag i tidiga skeden så att dessa resurser används så effektivt som möjligt.

5.4 Bättre konkurrens

5.4.1 Skärpt konkurrensövervakning

Konkurrensverket måste ges ökade resurser för att bevaka konkurrensen på olika områden. De räder som verket gjort mot vissa branscher där man befarat bristande konkurrens – ett fenomen som drabbar nya aktörer hårt – har varit bra och bör utvecklas. Konkurrensverket bör också ges ökade befogenheter att ingripa då konkurrensen inom t.ex. vård, skola eller omsorg hotas av en kommuns beteende. Moderaterna liksom övriga partier i Allians för Sverige föreslår i sina respektive budgetmotioner att Konkurrensverket ska få ökade resurser.

Vi välkomnar den reformering av konkurrensövervakningen som sker inom EU, som syftar till en effektivisering, en anpassning till att EU utvidgats till fler länder och en fokusering på allvarigare överträdelser. EU:s konkurrensupprätthållande verksamhet är av stor betydelse. Sverige måste verka för att EU ingriper med kraft mot t.ex. olagligt och konkurrensnedvridande statsstöd eller begränsningar av konkurrensen i medlemsländerna. Sverige är ett jämförelsevis öppet land, där utländska företag i allmänhet kan verka på samma villkor som svenska. Det är viktigt att svenska företag ges rättvisa villkor i övriga EU.

Vår bedömning är att den svenska konkurrenslagstiftningen i huvudsak fungerar väl. På några punkter bör dock åtgärder övervägas som kan stärka Konkurrensverkets roll. Vinsterna av att ingå i en kartell kan för ett företag vara mycket stora. Det är därför viktigt att de konkurrensskadeavgifter som utdöms är tillräckligt höga för att verka avskräckande. De processer som Konkurrensverket drivit har också blivit mycket utsträckta i tiden, vilket binder upp betydande resurser för såväl myndigheten som de inblandade företa-

Fel! Okänt namn på

gen. Det kan därför finnas skäl att se över instansordningen i mål som gäller brott mot konkurrenslagen, och eventuellt ge Konkurrensverket möjlighet att direkt döma ut konkurrensskadeavgifter efter den modell som tillämpas av kommissionen på EU-nivå. Detta måste självfallet ske med bevarad rättssäkerhet för inblandade företag. En utredning bör tillsättas för att belysa behoven av ändrad instansordning och analysera om utdömda konkurrensskadeavgifter är väl avvägda.

Avgörande för en god konkurrens är också att avskaffa konkurrenshindrande regler. Redan ”nationalekonomins fader”, Adam Smith, påpekade i *Om nationernas välfärd* att företagare gärna samverkar i syfte att höja priserna. Hans slutsats var att sådan samverkan ofta möjliggörs genom olika typer av statliga regleringar, på den tiden t.ex. skråväsenden, i vår tid genom andra typer av regler. Därför är den regelförenkling som diskuteras nedan av central betydelse även för att öka konkurrensen.

5.4.2 Statligt ägande

Statens uppgift är att ställa upp reglerna för företag och enskilda samt att finansiera viktiga välfärdsuppgifter såsom skola, vård och omsorg. Däremot bör stat och kommun i allmänhet inte utföra sådana uppgifter som bättre utförs inom den privata sektorn. Det finns också ett problem med statligt ägande som gör att staten ska undvika att driva företag om det inte finns särskilda skäl för detta. Ett problem är de dubbla roller som uppkommer när staten både är domare och bestämmer reglerna och samtidigt agerar som en viktig aktör på marknaden. Ett annat är svårigheten att upprätthålla rättvisa konkurrensvillkor, eftersom de statliga företagen i praktiken agerar med statens beskattningsrätt som eget kapital.

Mot den här bakgrunden är vår utgångspunkt att staten som huvudregel ska undvika att äga företag och bedriva näringsverksamhet. Samtidigt ska inte en avveckling av det statliga ägandet göras till ett självändamål överordnat alla andra hänsynstaganden. Vi avser i stället att metodiskt gå igenom hela den statliga företagsportföljen och för varje företag identifiera och ange vilka skäl som en gång åberopades för det statliga ägandet och vilka skäl som alltså är giltiga. Försäljning kan ske när skäl saknas för ett fortsatt statligt ägande som t.ex. när statliga företag agerar helt på kommersiella marknader präglade av en fullt ut fungerande konkurrens. Nordea och Telia Sonera kan nämnas som exempel.

De privatiserade företagen kan stärkas om de tillåts att agera friare på kapitalmarknaden än vad som är möjligt för ett statligt företag. En avveckling av statligt ägande ger också ett tillskott av statsinkomster som kan användas till andra, mer angelägna ändamål.

Omstruktureringar av de statliga företagen måste ske ansvarsfullt. En viktig uppgift är att värna skattebetalarnas gemensamma tillgångar. Det innebär dels att försäljningar måste anpassas efter marknadsläget så att intäkten blir så stor som möjligt, dels att hänsyn måste tas till den marknadssituation som skapas efter en försäljning. Försäljningar av statliga företag får inte medföra att det uppkommer privata monopol eller fåtalsdominans.

5.4.3 Uppföljning av om- och avreglerade marknader

Det finns skäl att vara särskilt uppmärksam på konkurrensförhållandena på marknader som tidigare var föremål för strikta regleringar eller statliga monopol, men som avreglerats under de senaste decennierna. Det gäller t ex inrikesflyg-, taxi-, el-, tele- och postmarknaden samt delar av marknaden för spårbunden trafik. I flera fall domineras dessa marknader fortfarande av hel- eller halvstatliga företag, och även om dessa skulle privatiseras, så återstår de konkurrensproblem som följer av att en marknadsaktör är dominerande. Det har också visat sig att en oproportionerligt stor andel av Konkurrensverkets tillsynsärenden rör tidigare statliga monopolföretag.

Den nyligen avslutade Regelutredningen (SOU 2005:4) gör ingen samlad analys av om nettoeffekten av de liberaliseringar som genomförts varit positiv eller negativ, men drar slutsatsen att en återreglering varken vore önskvärd eller möjlig. Däremot pekar utredningen på att marknadernas funktionssätt kan förbättras och konsumenternas ställning stärkas. De förslag som utredningen lämnar bör noggrant övervägas. Det gäller t.ex. de förslag som gäller elmarknaden, där utredningen lägger några förslag som, även om utredningens förslag är mindre långtgående, går i samma riktning som förslag som Moderaterna tidigare lagt till riksdagen, senast i vår energipolitiska motion (2004/05:N405). Där föreslår vi bl.a. att preliminärdebitering av el förbjuds och att ett sanktionssystem införs gentemot nätägare som missköter kunders krav på byte av elleverantör.

Vi delar också Regelutredningens syn på vikten av skärpt konkurrensövervakning på de liberaliserade marknaderna, och återkommande och systematiska utvärderingar av de olika regleringsmyndigheterna – PTS, Järnvägsstyrelsen, Luftfartsstyrelsen m. fl. – liksom förslaget att Konkurrensverket får ett årligt återkommande uppdrag att analysera SJ AB, Banverket och Svenska kraftnät. Vi delar även Regelutredningens kritik av hur statens ägarroll hanteras i de företag som verkar på tidigare reglerade marknader. Utredningen pekar bl.a. på att Näringsdepartementet hanterar såväl ägandet av de statliga företagen, regleringen av marknaderna som konkurrensövervakningsfrågor, vilket leder till svårlösta målkonflikter. Man framför även kritik mot bristande målformulering för de statliga företagen, vilket gör att det i praktiken inte går att utvärdera i vilken mån målen nås.

5.4.4 Kommunalpolitik för ökad konkurrens

Kommunal verksamhet bör drivas i förvaltningsform och en bolagsbildning bör endast ses som ett steg på vägen till en avknoppning eller privatisering. Det finns många exempel på att kommunalt ägande snedvrider konkurrensen genom en öppen eller dold subventionering och diskriminerande offentlig upphandling. Därigenom får privata företag sämre lönsamhet och expansionsmöjligheter och några tvingas lägga ned sin verksamhet. Politiskt subventionerade konkurrenter skapar också en extra osäkerhet för privata företag som för sin försörjning enbart är hänvisade till att tillfredsställa kundernas efterfrågan och som inte kan falla tillbaka på att tillfredsställa politiska öns-

Fel! Okänt namn på

kemål. Vi menar att Konkurrensverket måste ges möjligheter att ingripa mot kommuner som snedvrider konkurrensen.

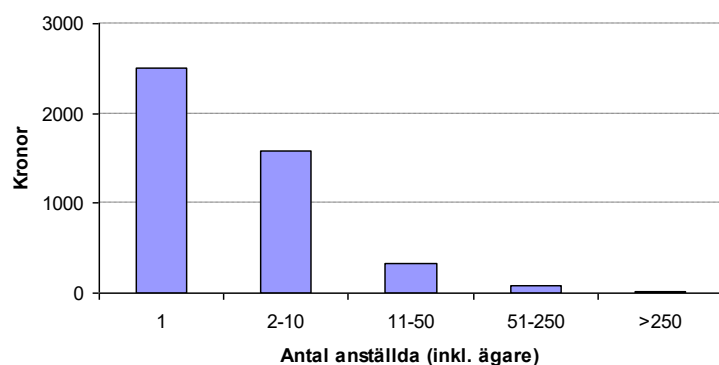
Samtidigt innebär kommunalt företagande ofta en ineffektiv användning av skattebetalarnas pengar. Kommuner är dåligt lämpade att driva företag, vilket ofta inneburit ett betydande slöseri med allmänna medel.

En renodling av kommunernas roll, där man inte agerar domare och spelare på samma gång, skapar förutsättningar för fler livskraftiga företag. Kommunala bostadsbolag kan säljas. Spritt ägande kan också vara en viktig frihetsreform, t.ex. när bostäder i kommunala bostadsbolag säljs till de boende. Att äga sin bostad människors makt över sina egna liv.

Vi menar också att kommunal verksamhet i ökad utsträckning måste konkurrensutsättas. Detta är viktigt dels för att tillse att kommuninvånarnas skattepengar används ansvarsfullt, dels för att skapa goda villkor för företag.

5.5 Färre och enklare regler

Den beräknade kostnaden för företagens administrativa börda är, som ovan nämnts, 50 miljarder kronor per år. Bara kostnaden för att hantera momsreglerna är, enligt en studie av Nutek, nästan 3 miljarder per år. Kostnaderna faller oproportionerligt på små och medelstora företag. Medan kostnaderna för momshanteringen beräknas till 9 kronor per anställd i genomsnitt för företag med över 250 anställda, beräknas den till 2 500 kronor i enmansföretag. Den administrativa kostnaden per anställd för företag i olika storleksgrupper beskrivs i diagrammet nedan.

Den viktigaste samhällsekonomiska kostnaden för den stora mängden lagar och regler är dock inte den mätbara administrativa bördan för företagen, utan alla de företag som aldrig startas, och alla de anställningar som aldrig kommer till stånd, på grund av att regelverket är för krångligt och svårhanterligt.

Vi har tidigare föreslagit att regelförenklaringsarbetet ska ha som mål att företagens administrativa kostnader för regelverket ska minska med minst 10 procent fram till 2006 och med minst 25 procent fram till år 2010. Denna målsättning kvarstår, även om regeringens saktfärdighet i regelförenklaringsarbetet gör att tidsplanen för att nå ett sådant mål blir alltmer pressad.

Fel! Okänt namn på

Ett problem är dock att utvecklingen i Sverige snarast går i fel riktning. Samtidigt som regeringen i tal bekänner sig till målet att förenkla för företagen ägnar den sig i handling åt att införa nya betungande regler. För att motverka denna tendens vill vi införa ett oberoende offentligt organ med uppgift att granska alla förslag till nya och ändrade regler utifrån vilka konsekvenser de har för företagens regelbörda. Förebilden för ett sådant organ kan hämtas från Nederländerna, där regelförenklingsarbetet kommit betydligt längre än i Sverige.

Den pågående mätningen av regelbördan är angelägen, men än viktigare är att faktiskt komma i gång med det konkreta regelförenklingsarbetet. Ett grundproblem är att regeringens regelförenklingsarbete utgår från att det materiella innehållet i alla regler ska vara oförändrat. Detta är en orimlig utgångspunkt eftersom mycket få regler införts utan något syfte. Grundprincipen måste i stället vara att varje regelförenkling där vinsten i termer av minskad administrativ börda bedöms väga tyngre än eventuellt sämre måluppfyllelse måste genomföras.

Vi har tidigare lagt ett stort antal konkreta förslag till enklare regler, t.ex. i en fyrpartimotion med anledning av regeringens skrivelse 2004/05:48 med ett handlingsprogram för minskad administration för företagen. (Motion 2004/05:N9.) Vi vidhåller dessa förslag. Självfallet måste våra regelförenklingsförslag granskas närmare, men vår bedömning är att de flesta av dessa förslag kan genomföras snabbt, och utan omfattande utredningsarbete. Vi vill bl.a. göra det lättare att starta företag genom att göra det lättare att få F-skattsedel, minska företagets uppgiftslämnande och förenkla redovisningsreglerna genom att undanta små och medelstora företag från den revisionsplikt som gäller för större företag. Vi vill också förenkla arbetsgivarreglerna genom att avskaffa lagen om obligatorisk platsanmälan, avskaffa kravet att företag med fler än tio anställda ska redovisa sjukfrånvaro i årsredovisningen och genomföra de utmärkta förslag som utredningen om nya regler för arbetstid och semester (Knas) lade redan 2003. Den lade fram flera utmärkta förslag som skulle minska företagets administrativa börda utan att arbetstagarnas förmåner blev sämre. Vidare vill vi förenkla företagets månatliga momsdeklarationer. Vi överväger bl.a. att pröva möjligheten att slopa kravet att skattedeklarationen ska skrivas under av behörig firmatecknare och ändra reglerna för momsinsbetalning så de är bättre anpassade för de längre betalningsperioder som gäller i dag.

Några regelkomplex är i särskilt stort behov av modernisering. Den nya miljöbalk som infördes 1999 tillhör det mest kostsamma regelverket som finns i bruk. Att förenkla den är därför högst angeläget. Miljöbalken måste ändras för att förkorta handläggningstiderna, begränsa antalet anmälnings- och tillståndspliktiga objekt, göra regelverket tydligare för dem som berörs av det, minska rapporteringsplikten eller i större utsträckning anpassa kraven på rapportering till verksamhetens art och avkriminalisera smärre förseelser. Plan- och bygglagen är också ett av de regelverk som på många olika sätt lägger onödiga administrativa bördor på företagssektorn. Vi vill ändra plan- och bygglagen så att kommunernas möjligheter att reglera handelsändamålet avskaffas, fastighetsägaren får initiativrätt i planändringen, krav införs på att

Fel! Okänt namn på

kommunen handlägger planärenden inom viss tid, sakägarkretsen inskränks, krav införs på att standardmässiga bygglov ska kunna sökas på Internet senast om tre år och så att reglerna för överklagande av planärenden förändras för att åstadkomma en snabbare hantering.

Det är också viktigt att se över olika myndigheters tillsynsverksamhet. Tillsynsverksamheten finansieras i dag av avgifter på de företag som är föremål för tillsynen. Tillsynsverksamheten växer också stadigt. Bra tillsyn kan vara berättigad i många fall men den bör samordnas mellan myndigheter bättre än vad som sker i dag och anpassas så att den inte stör företagets verksamhet mer än absolut nödvändigt.

Stockholm den 4 oktober 2005

Fredrik Reinfeldt (m)

Mikael Odenberg (m)

Per Westerberg (m)

Gunilla Carlsson i Tyresö (m)

Lennart Hedquist (m)

Tomas Högström (m)

Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

Beatrice Ask (m)

Per Bill (m)

Catharina Elmsäter-Svärd (m)

Cristina Husmark Pehrsson (m)

Göran Lennmarker (m)

Sten Tolgfors (m)